

Prof. dr hab. Beata Zofia Filipiak
Uniwersytet Szczeciński
Instytut Ekonomii i Finansów

RECENZJA

**dorobku naukowego, dydaktyczno-organizacyjnego oraz współpracy
międzynarodowej dr. Grzegorza Górniewicza
w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego**

I. Wstęp

Podstawą wykonania Recenzji jest pismo Przewodniczącej Rady Dyscypliny Ekonomia i Finanse Federacji Naukowej WSB-DSW Merito prof. dr hab. Wiesławy Przybylskiej-Kapuścińskiej z dnia 10 czerwca 2025 r. syg. FN-PA 17/2025 (wpływ pisma do Uniwersytetu Szczecińskiego datowany 07 lipca 2025).

Zgodnie z art. 221 ust.8 ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce oraz zgodnie z wymaganiami określonymi w art. 219 ust. 1 pkt. 2 i 3 ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce przyjmuje się następujące kryteria oceny:

1. Przedstawienie podstawowych danych o kandydacie, w tym:
 - 1.1. data uzyskania stopnia doktora oraz nazwa jednostki organizacyjnej, w której był ten stopień nadany;
 - 1.2. informacja, czy kandydat ubiegał się uprzednio o nadanie stopnia doktora habilitowanego, w tym – o ile wynika to z dokumentacji sprawy – informacja o przebiegu i zakończeniu wcześniejszego postępowania;
 - 1.3. przebieg pracy naukowo-zawodowej (miejsca pracy, zajmowane stanowiska);
2. Przedstawienie informacji o obowiązujących przepisach prawa na dzień wszczęcia ocenianego postępowania habilitacyjnego, w tym obowiązujących kryteriach oceny.
3. Przedstawienie informacji o ocenianych osiągnięciach naukowych, w tym:
 - 3.1. tytułu osiągnięcia naukowego stanowiącego podstawę ubiegania się w aktualnym postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego;
 - 3.2. danych naukometrycznych, jak sumaryczny współczynnik Impact Factor, sumaryczna punktacja ministerialna, liczba cytowań oraz indeks Hirscha, którymi legitymuje się kandydat na dzień wszczęcia postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego, z podaniem również danych współczynników po uzyskaniu ostatniego awansu naukowego;
 - 3.3. informacja o liczbie publikacji naukowych, monografii, rozdziałów w monografiach

- autorstwa lub współautorstwa kandydata, z podaniem również danych informacji po uzyskaniu ostatniego awansu naukowego;
- 3.4. informacja o najważniejszych czasopismach, w ramach których kandydat publikował swoje prace naukowe;
 - 3.5. informacja, czy kandydat odgrywał wiodącą rolę w ramach powstawania współautorskich prac naukowych;
 - 3.6. ocena wskazanego przez kandydata osiągnięcia naukowego, w tym, czy stanowi ono znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny naukowej;
 - 3.7. informacja o spełnieniu przez kandydata kryterium dotyczącego wykazania się istotną aktywnością naukową lub artystyczną;
 - 3.8. informacja o osiągnięciach dydaktycznych, organizacyjnych i popularyzujących naukę kandydata do stopnia doktora habilitowanego.
4. Inne informacje lub uwagi istotne dla wyrażonego stanowiska zawartego w recenzji.

II. Przedstawienie podstawowych danych o kandydacie

Informacje wynikające z Umowy:

- Data uzyskania stopnia doktora oraz nazwa jednostki organizacyjnej, w której był ten stopień nadany – stopień doktora nauk ekonomicznych kandydat potwierdził kserokopią dyplomu, należy stwierdzić, że Habilitant uzyskał stopień doktora nauk ekonomicznych nadany uchwałą Rady Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania wydany przez UMK w Toruniu w dniu 29 marca 2000 r. w oparciu o rozprawę pn. Zadłużenie zagraniczne Polski na tle wybranych krajów rozwijających się pod opieką naukową dr. hab. Jana Wiśniewskiego, prof. UMK (ustalono w oparciu o kserokopię dyplomu);
- Informacja, czy kandydat ubiegał się uprzednio o nadanie stopnia doktora habilitowanego, w tym – o ile wynika to z dokumentacji sprawy – informacja o przebiegu i zakończeniu wcześniejszego postępowania – w dokumentacji nie przedstawiono informacji dotyczącej wcześniejszego ubiegania się o nadanie stopnia doktora habilitowanego przez dr. G. Górniewicza;
- przebieg pracy naukowo-zawodowej (miejsce pracy, zajmowane stanowiska):

01.10.1999	–	Asystent, adiunkt w Wyższej Szkole Bankowej w Toruniu
30.09.2011		
01.10.2000	–	Adiunkt w Instytucie Prawa, Administracji i Zarządzania Akademii Bydgoskiej im. Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy
30.06.2015		
01.09.2015	–	Starszy wykładowca w Instytucie Geografii Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy
30.06.2016		
01.10.2016	–	Adiunkt w Wyższej Szkole Bankowej w Gdańsku (obecnie Uniwersytet WSB Merito w Gdańsku)
obecnie		

Należy podkreślić, że sylwetka zawodowa Habilitanta wskazuje typową karierę naukową i

dydaktyczną. We wniosku nie wskazano na doświadczenie praktyczne, które niewątpliwie pozwalało na prowadzenie aplikacyjnej pracy naukowej, lepsze zrozumienie badanych obszarów.

Konkluzja:

Pozytywnie oceniam kształtowanie sylwetki naukowej Habilitanta, która łączy się z reprezentowanymi przez niego zainteresowaniami naukowymi. Habilitant pracował w trzech środowiskach naukowych, co pozwoliło mu na wykształcenie cennych więzi współpracy naukowo-dydaktycznych oraz przyczyniło się do wzbogacenia warsztatu dydaktyczno-naukowego. Kryterium ustawowe posiadania stopnia naukowego dr. zostało spełnione.

III. Przedstawienie informacji o obowiązujących przepisach prawa na dzień wszczęcia ocenianego postępowania habilitacyjnego, w tym obowiązujących kryteriach oceny

Na dzień wszczęcia i sporządzenia Recenzji obowiązują następujące przepisy prawa:

1. Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 11.10.2022 r. w sprawie dziedzin nauki i dyscyplin naukowych oraz dyscyplin artystycznych. Dz.U. 2022 poz. 2202)
2. Ustawa z dnia 20 lipca 2018r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. 2018 poz. 1668 ze zm.)

Zgodnie z aktem prawnym wskazanym w punkcie 1, obowiązujące prawo określa kryterium pozwalające na odpowiedź na pytanie, czy dorobek Habilitanta jest zgodny z dziedziną nauk społecznych, dyscypliną Ekonomia i Finanse, która została wskazana we Wniosku Habilitanta oraz w piśmie Przewodniczącej Rady Dyscypliny Ekonomia i Finanse Federacji Naukowej WSB-DSW Merito prof. dr hab. Wiesławy Przybylskiej-Kapuścińskiej z dnia 10 czerwca 2025 r. sygn. FN-PA 17/2025.

Zgodnie z aktem prawnym wskazanym w punkcie 2., obowiązujące prawo w art. 219, ust. 1 definiuje kryteria, które kandydat powinien spełnić, aby nadano mu stopień doktora habilitowanego. Obowiązujące prawo jednoznacznie stwierdza, że „Stopień doktora habilitowanego nadaje się osobie, która:

- 1) posiada stopień doktora;
- 2) posiada w dorobku osiągnięcia naukowe albo artystyczne, stanowiące znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny, w tym co najmniej:
 - a) 1. monografię naukową wydaną przez wydawnictwo, które w roku opublikowania monografii w ostatecznej formie było ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. a wskazanej wyżej ustawy, lub
 - b) 1 cykl powiązanych tematycznie artykułów naukowych opublikowanych w

- czasopismach naukowych lub w recenzowanych materiałach z konferencji międzynarodowych, które w roku opublikowania artykułu w ostatecznej formie były ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. b wskazanej wyżej ustawy, lub
- c) jedno zrealizowane oryginalne osiągnięcie projektowe, konstrukcyjne, technologiczne lub artystyczne;
- 3) wykazuje się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej.”

IV. Przedstawienie informacji o ocenianych osiągnięciach naukowych

4.1. Informacja o podstawie oceny dorobku naukowego

Podstawą oceny dorobku naukowego jest osiągnięcie naukowe, które zostało sformułowane we Wniosku z dnia 28 stycznia 2025 r. w następujący sposób: Monografia naukowa *pn. „Zarządzanie długiem publicznym w krajach Unii Europejskiej w okresach zaburzeń wzrostu gospodarczego w XXI wieku”*, Wydawca: CeDeWu sp. z o.o., Warszawa 2025, liczb stron 230, ISBN 978-83-8101-903-2 (recenzent: prof. dr hab. Agnieszka Alińska – SGH w Warszawie).

Ocenie, zgodnie z art. 219 ust. 1. pkt 2c Ustawy, podlega dołączony wykaz zrealizowanych oryginalnych osiągnięć projektowych, konstrukcyjnych, technologicznych lub artystycznych.

Habilitant nie dołączył i nie wskazał we Wniosku z dnia 28 stycznia 2025 r. innych osiągnięć naukowych do oceny.

4.2. Informacje o danych naukometrycznych, o liczbie publikacji, udziale w projektach, popularyzacji nauki poprzez udział i organizację konferencji naukowych

Dane naukometryczne charakteryzujące dorobek naukowy dr Grzegorza Górniewicza, kształtują się następująco:

1. Impact Factor – Ekonomista IF (2024) 0,2; China-USA Business Review JIFACTOR (JIF: 0.5); **Baltic Journal of Economic Studies JIF** (2024) 0.6.
2. Liczba cytowań publikacji wnioskodawcy:
 - Google Scholar – 304 (bez autocytowań - zweryfikowano na dzień 27.08.2025),
 - Indeks WoS – nie poddano we wniosku, baza nie podaje rekordu.
3. Informacja o posiadanym indeksie Hirscha (zweryfikowano na dzień 27.08.2025).
 - Google Scholar H-index – 8
 - Indeks WoS – nie poddano we wniosku, baza nie podaje rekordu.

4. Informacja o liczbie punktów MNiSW – autor nie podaje w dokumentacji.

Informacja o:

- 1) liczbie publikacji naukowych – habilitant nie podaje w podziale na artykuły i rozdziały w monografiach liczby publikacji, łączna liczba publikacji to 70, w tym:
 - a. liczba artykułów (na podstawie subiektywnej oceny recenzenta zgodnie z załączoną listą) - 42;
 - b. liczba rozdziałów w monografiach (na podstawie subiektywnej oceny recenzenta zgodnie z załączoną listą) - 28;
- 2) napisanych monografiach – po uzyskaniu stopnia doktora – 6;
- 3) członkostwie w redakcjach naukowych monografii – autor nie podaje w dokumentacji - 0;
- 4) wystąpieniach na krajowych lub międzynarodowych konferencjach naukowych lub artystycznych, z wyszczególnieniem przedstawionych wykładów na zaproszenie i wykładów plenarnych: po uzyskaniu stopnia doktora – 36;
- 5) udziale w komitetach organizacyjnych i naukowych konferencji krajowych lub międzynarodowych: autor nie podaje w dokumentacji - 0;
- 6) uczestnictwie w pracach zespołów badawczych realizujących projekty finansowane w drodze konkursów krajowych lub zagranicznych: autor nie podaje w dokumentacji - 0;
- 7) członkostwie w międzynarodowych lub krajowych organizacjach i towarzystwach naukowych – członek Towarzystwa Ekonomistów Polskich;
- 8) wykazie staży w instytucjach naukowych lub artystycznych, w tym zagranicznych: autor nie podaje w dokumentacji - 0;
- 9) wykazie członkostwa w komitetach redakcyjnych i radach naukowych czasopism: „Toruń International Studies”; Sulkhan-Saba Orbeliani University (Gruzja). Praca nad rozwojem czasopisma, jego promocją, recenzent;
- 10) wykazie uczestnictwa w programach europejskich lub innych programach międzynarodowych: autor nie podaje w dokumentacji – 0;
- 11) wykaz uczestnictwa w zespołach oceniających wnioski o finansowanie badań, wnioski o przyznanie nagród naukowych, wnioski w innych konkursach mających charakter naukowy lub dydaktyczny: autor nie podaje w dokumentacji – 0;
- 12) udział w zespołach badawczych realizujących projekty inne: autor wskazuje, że był kierownikiem badań statutowych na Uniwersytecie Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy. Nie podano jednak roku (lat), zespołu badawczego oraz krótkiej charakterystyki osiągnięć. Temat projektu jest spójny z dorobkiem naukowym Kandydata.

Należy ocenić kształtowanie się danych naukometrycznych na poziomie minimalnym, niska liczba publikacji z IF (niska liczba stanowi słabszy element, ale biorąc pod uwagę okres obowiązywania przepisów, liczne zmiany list, recenzent uważa, że należy zaakceptować wypełnienie kryterium). Liczbowo, wg miejsc publikacji, dorobek należy ocenić jako minimalny, dopuszczalny. Dorobek naukowy charakteryzuje przeciętna cytowalność (304), co pokazuje Google Scholar Index.

Kandydat uczestniczył w popularyzowaniu nauki poprzez wystąpienia krajowe i międzynarodowe.

Kandydat nie brał udziału w projektach naukowych (w tym finansowanych w konkursach). Zgodnie z art. 219, ust. 1. c) 1 Kandydat nie posiada (nie wykazał w dokumentacji) zrealizowanego oryginalnego osiągnięcia projektowego, konstrukcyjnego, technologicznego lub artystycznego. Co oznacza, że kryterium to nie zostało spełnione.

Konkluzja:

Pozytywnie, ale w stopniu minimalnym, oceniam kształtowania się danych naukometrycznych, liczbę publikacji naukowych (krajowych i zagranicznych), popularyzację nauki. **Negatywnie** oceniam brak uczestnictwa w projektach naukowych, co przekłada się na brak doświadczenia w kształtowaniu wspólnych badań krajowych/międzynarodowych (i w ogóle brak doświadczenia w tak ważnej aktywności naukowca), zwłaszcza z punktu widzenia spełnienia przez kandydata kryterium ustawowego zgodnie z art. 219, ust. 1. c).

4.3. Przedstawienie informacji o najważniejszych czasopismach, w ramach których Kandydat publikował swoje prace naukowe

Do najważniejszych czasopism naukowych, w ramach których Kandydat publikował swoje prace naukowe, Recenzent zalicza: Ekonomista; Prace Naukowe WSB w Poznaniu; Prace Naukowe WSB w Toruniu; Prace Naukowe WSB w Gdańsku; Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego - Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia; Studia Ekonomiczne - Zeszyty Naukowe Wydziałowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach; Studia z zakresu prawa, administracji i zarządzania (Uniw. Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy); Nierówności społeczne a wzrost gospodarczy (Uniwersytet Rzeszowski); Torun International Studies. Kandydat publikował swoje prace za granicą, w: International Day of Science, Economics, Management (Olomouc, Morawy); China-USA Business Review JIFACTOR JIF (2024) 0.5; Baltic Journal of Economic Studies JIF (2024) 0.6; Studia Universitatis Babes-Bolya, Ekonom Publishing (Bratislava); Les Cahiers du Cread (Alger).

Kandydat publikował zarówno w czasopismach bardzo uznanych (np. Ekonomista), ale przeważaj w dorobku czasopisma lokalnego zasięgu (głównie uczelni w których pracował). Kandydat mógł starannie i bardziej różnorodnie dobierać czasopisma do publikacji, unikając wydawnictw lokalnych, związanych ze środowiskiem, w którym pracował, a poddać się weryfikacji ogólnopolskich uznanych wydawnictw.

Monografie, w których publikował Kandydat, były wydawane w kraju i za granicą. W szczególności do wydawnictw, w których ukazały się opracowania Kandydata należą: Wydawnictwo CeDeWu, Wydawnictwo Mikołaja Kopernika w Toruniu, Wydawnictwo Mass, Wydawnictwo Verbum, Wydawnictwo Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach, Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, Wydawnictwo Margrafen w Bydgoszczy. Publikował w Moskwie w wydawnictwie PAH. Nie wszystkie wskazane wydawnictwa znajdują się na wykazie MNiSW wydawnictw publikujących recenzowane monografie naukowe z 2021 r. Należy przyjąć wybór miejsca publikacji z uwagi na fakt, że

wykaz obowiązuje od 2021 r. Jednakże słabo jest widoczna chęć poddania weryfikacji badań Kandydata przez ogólnopolskie i międzynarodowe środowiska naukowe.

Konkludując generalnie uznaję, że dobór czasopism i wydawnictw jest prawidłowy. Oczywiście zawsze można sformułować postulat o większym zróżnicowaniu publikacji, ale w dorobku znajdują się czasopisma z IF. Biorąc pod uwagę zasięg, to czasopisma, w których publikował Kandydat, posiadają zasięg co najmniej krajowy. Kryterium należy uznać za pozytywnie spełnione.

4.4. Informacja, czy kandydat odgrywał wiodącą rolę w ramach powstawania współautorskich prac naukowych

Nie można jednoznacznie stwierdzić, czy Kandydat taką rolę odgrywał w ramach powstania współautorskich prac naukowych, gdyż trudno taką informację powziąć z dokumentacji. Jednakże analiza dokumentacji pozwala na jednoznaczne stwierdzenie, że Kandydat dążył do wymiany doświadczeń z innymi autorami, na co jest wymierny dowód w postaci prac współautorskich, zarówno o charakterze monograficznym, jak i w formie autorskich artykułów naukowych.

Ponadto należy wskazać, że w dokumentacji brak stosownych oświadczeń współautorów o wkładzie w powstanie publikacji współautorskich (procentowy udział oraz określenie rodzaju wkładu i roli w badaniach). Wkład w ich powstanie Kandydata nie został potwierdzony przez współautorów podpisami, nie przedstawiono precyzyjnie poszczególnych ról, zadań i efektów wniesionych do powstania artykułu (-ów), czy też części opracowań monograficznych przez poszczególnych współautorów. Na podstawie wykazu osiągnięć mogę stwierdzić jedynie, że Kandydat wykazał się umiejętnością współpracy z współautorami. Na podstawie wykazu osiągnięć nie mogę stwierdzić, czy Habilitant umie dzielić się rolami i zadaniami, tym samym czy jest przygotowany do prowadzenia przyszłej, potencjalnej współpracy z innymi naukowcami, w tym do pełnienia funkcji „mistrza” dla młodszych pracowników nauki, gdzie wyznaczenie zadań, ról, czy też odpowiedzialność za prowadzenie badań, staje się ważnym i immanentnym czynnikiem pracy samodzielnego pracownika nauki.

Konkludując, stwierdzam, że Habilitant posiada publikacje współautorskie. Brakuje dowodów (oświadczeń), czy informacji w samej dokumentacji o podziale ról we wspólnej pracy naukowej, dlatego też nie mogę w oparciu o dokumentację stwierdzić, że Kandydat brał udział w opracowaniu koncepcji badań, opracowywał koncepcję artykułów, opracowywał metody badawcze użyte do badań, a nie tylko porządkował badania, czy też opisywał.

4.5. Ocena wskazanego przez kandydata osiągnięcia naukowego, w tym, czy stanowi ono znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny naukowej

Jako osiągnięcie naukowe dr Grzegorz Górniewicz wskazał monografię *pn. „Zarządzanie długiem publicznym w krajach Unii Europejskiej w okresach zaburzeń wzrostu gospodarczego w XXI wieku”*, Wydawca: CeDeWu sp. z o.o., Warszawa 2025, liczb stron 230, ISBN 978-83-8101-903-2 (recenzent: prof. dr hab. Agnieszka Alińska, SGH w Warszawie).

Trudno się nie zgodzić z Habilitantem, że „dług publiczny stanowi współcześnie jeden z najistotniejszych problemów finansowych i zarazem ekonomicznych świata”. Właściwe podejście do zadłużenia może przeciwdziałać kryzysom, a nadmierne zadłużenie wywoływać kryzysy. Właściwe gospodarowanie (racjonalne, efektywne) zasobami publicznymi wydaje się być jednym z podstawowych warunków sprawowania odpowiedzialnej władzy publicznej, co ma związek z decyzjami finansowymi dotyczącymi zadłużenia. Zatem celowym jest poszukiwanie odpowiedzi na pytania dotyczące adekwatnych strategii zarządzania długiem publicznym w okresach zaburzeń wzrostu gospodarczego. Ważna jest równocześnie analiza poziomu zadłużenia w odpowiedzi na okresy spowolnienia gospodarczego. Nie bez znaczenia jest poszukiwanie czynników wpływających na skuteczność polityki zarządzania długiem publicznym w okresie kryzysu. Każdy kryzys niesie za sobą zaburzenia wzrostu gospodarczego, więc określenie narzędzi i mechanizmów skutecznego zarządzania długiem wydają się więc zasadne. Ponadto zasadnym jest ustalenie roli różnych instytucji w procesie zarządzania długiem w okresach kryzysu.

Uznaję, że podjęty w pracy problem badawczy uzupełnia lukę w zakresie dyskusji nad naukowym wyjaśnieniem zależności między długiem publicznym a występującymi zjawiskami kryzysowymi, zwłaszcza tymi powodującymi zaburzenia wzrostu gospodarczego. Dokonanie wyboru obszaru badawczego przez dr. Grzegorza Górniewicza należy uznać za uzasadnione, a samo sformułowanie tematu i jego ukierunkowanie za poprawne i potrzebne zarówno z punktu widzenia nauk społecznych, dyscypliny Ekonomia i Finanse, jak i w praktyce społeczno-gospodarczej.

Cel pracy zdaniem Habilitanta został sformułowany poprzez 5 pytań badawczych. Nie postawiono celu głównego. Trochę to podejście dziwi, gdyż każda praca naukowa powinna mieć jasno sformułowany cel, który działa porządkująco, narzuca logikę badania i jego zakres. Zatem trudno odnieść się do logiki i poprawności sformułowania celów badawczych, skoro są pytaniami badawczymi i wymagają poszukiwania odpowiedzi. Uznaję, że pytania badawcze mają bardziej charakter zadaniowy, niż noszą znamiona celów. Zadane pytania badawcze pozwalają osiągnąć pewną (choć ograniczoną) wartość poznawczą, jednak nie wszystkie z nich pozwolą na sformułowanie rozwiązań, które powinna dostarczyć rozprawa na stopień naukowy, stanowiąca znaczące osiągnięcie naukowe.

Należy wskazać, na wyraźną różnicę między pytaniami badawczymi a celem / celami badawczymi. Należy wskazać, że prawidłowo postawione pytanie / pytania badawcze powinno (-ny) pomóc zdefiniować cel badawczy i określić, czego chce się osiągnąć poprzez

przeprowadzenie badań. Cel badawczy Blaikie (2009)¹ mówi o tym, jakiego typu wiedza ma być efektem badania empirycznego. Zatem pozwalają określić wkład w dziedzinę i dyscyplinę naukową. Stawianie na równi pytań i celów badawczych w przypadku rozprawy habilitacyjnej jest znaczącym niedociągnięciem, a zdaniem recenzenta wręcz błędem.

Punktem wyjścia do sformułowania hipotez badawczych, było, jak wskazuje Habilitant, sformułowanie problemu badawczego. Recenzent widziałby, aby problem badawczy był znacznie szerzej opisany, co pozwoliłoby określić granice badań, następnie wskazać **cel** (cele) badawcze, które wyznaczyć powinny ogólną orientację i motywację do podjęcia badań. Następnie powinny zostać sformułowane **pytania badawcze**, które wynikać powinny z postawionego celu badawczego i powinny precyzować, co dokładnie chce Habilitant zbadać, aby osiągnąć cel. Dopiero po tak określonym podejściu powinna zostać sformułowana hipoteza główna i hipotezy pomocnicze i o ile są one potrzebne. Należy pamiętać, że **hipoteza (hipotezy)** powinna bazować na istniejącej wiedzy, teoriach lub wcześniejszych badaniach. Hipotezy stanowią testowalne przewidywania, które odpowiadają na pytania badawcze i pozwalają na ich zweryfikowanie w trakcie badania. W przedstawionej pracy takiego podejścia zabrakło. Zatem trudno stwierdzić, że konsekwencją przyjętego obszaru badawczego oraz zdefiniowanych celów pracy jest sformułowanie **hipotez badawczych (nie wskazano, która jest hipotezą główną)**. Jest to niewątpliwie największa słabość przedstawionego do oceny osiągnięcia naukowego. Przyjęto następując hipotezy badawcze:

1. W okresach zaburzeń wzrostu gospodarczego w XXI wieku kraje UE z większym poziomem zadłużenia publicznego miały trudniejsze zadanie w zarządzaniu swoim długiem publicznym.
2. Istnieje związek między polityką fiskalną, a poziomem długu publicznego w krajach UE podczas okresów spowolnienia gospodarczego, gdzie bardziej restrykcyjna polityka fiskalna może prowadzić do zmniejszenia zadłużenia.
3. Krajowe instrumenty finansowe oraz mechanizmy regulacyjne odgrywają istotną rolę w efektywnym zarządzaniu długiem publicznym podczas kryzysów gospodarczych w krajach UE.
4. Wzrost gospodarczy i stabilność makroekonomiczna są kluczowymi czynnikami wpływającymi na skuteczność działania zarządzania długiem publicznym w krajach UE podczas okresów zaburzeń wzrostu gospodarczego.
5. Współpraca międzynarodowa oraz wsparcie instytucji międzynarodowych, takich jak MFW i UE, może mieć istotny wpływ na skuteczność działań zarządzania długiem publicznym w krajach UE podczas kryzysów gospodarczych.

Autor stawiając hipotezy nie doprecyzował jasno, czy chodzi mu o spowolnienie gospodarcze, kryzysy, czy zaburzenia wzrostu gospodarczego. Te trzy zjawiska nie są tożsame i warto byłoby zastanowić się, czy wszystkie trzy powinny być rozważane, czy tak jak w tytule monografii sformułowano, chodzi Habilitantowi o zaburzenia wzrostu gospodarczego. Część z hipotez nie została prawidłowo sformułowana (nie wskazują na zależności, które powinny być

¹ Blaikie, N.W.H. (2009) Designing Social Research: The Logic of Anticipation. 2nd Edition, Polity, Cambridge.

przedmiotem badania), są zbyt lakoniczne, a przez to trudne do zweryfikowania. Część z nich jest tak oczywista (tak jak np. hipoteza 1, czy hipoteza 5), że są w rzeczywistości stwierdzeniami dawno udowodnionych faktów, a nie hipotezami badawczymi. Widoczny jest w monografii niski poziom warsztatu naukowego Habilitanta.

Wybrany obszar badawczy, postawione pytania badawcze oraz temat pracy przesądziły o doborze metod badawczych. W dysertacji zastosowano głównie metody: metody analizy literatury przedmiotu (analiza tematyczna pozwalająca na identyfikację, analizę i interpretację głównych nurtów i tendencji badawczych w zdefiniowanym obszarze badawczym; analiza źródeł pozwalająca ocenić kontekst źródeł literatury), analizę aktów prawnych oraz metodę analizy statystycznej (opisowej i porównawczej), w szczególności badania oparto na metodzie Harroda-Domara. Nie określono, jak będzie badana skuteczność polityki zarządzania długiem (pytanie 3.) i jak będą przeprowadzone badania zastosowanych narzędzi i mechanizmów zarządzania długiem). Nie określono dokładnie procedury doboru próby badawczej, czy dobór ten charakteryzował się prawidłową istotnością próby badawczej. Opis podejścia badawczego nie jest adekwatny w stosunku do tytułu publikacji.

Brak przedstawienia jasnej procedury badawczej, dopiero nakreślono ją w rozdziale 6.2. oraz w aneksie powoduje nie tylko niedosyt, ale nie pozwala jasno odpowiedzieć na pytanie o logikę podejścia badawczego, nie pokazuje, która hipoteza, za pomocą jakich metod jest weryfikowana. W pracy wyraźnie odczuwany jest dysonans między tytułem pracy, a częścią empiryczną. Widać to wyraźnie po treści rozdziału 6, który bardzo luźno jest związany z tematem pracy. Wyraźny jest też brak możliwości przyporządkowania metod weryfikacji przyjętych hipotez. W zasadzie można powiedzieć w uproszczeniu hipotezy badawcze sobie i metody badawcze sobie. Autor rozprawy mógł posłużyć się schematem blokowym, zwanym również w literaturze przedmiotu jako „scientific roadmap for research”. Takie ujęcie badań pozwalałoby przedstawić bardziej precyzyjnie i klarownie zastosowane podejście badawcze, uporządkowałoby kolejność prezentowanych zamierzeń Habilitanta, co w przyszłości umożliwiłoby innym badaczom własne badania nad omawianym zagadnieniem.

Konkluzja:

Monografia jest studium teoretycznym, z elementami empirycznymi stanowiącym próbę zwrócenia uwagi na potrzebę podjęcia szerokiej dyskusji na temat zagadnień związanych z długiem publicznym oraz wzrostem gospodarczym. Rozprawa jest ukierunkowana poprawnie, natomiast cele (brak), hipotezy, czy też pytania badawcze budzą uwagi i duże wątpliwości (na co wskazano). Podmiot i przedmiot rozprawy nie budzi uwag.

Praca składa się z 6-ciu rozdziałów podzielonych na trzy części. Rozważania merytoryczne kończą konkluzje oraz opis wykorzystanych metod ilościowych w procedurze badawczej zawarty w aneksie. Tekst zasadniczy dopełnia bibliografia zawierająca pozycje krajowe, jak i zagraniczne. Pierwsza część jest teoretycznym wprowadzeniem do tematyki długu publicznego i zarządzania długiem publicznym – niestety w Polsce, co nie jest zgodne z tytułem pracy. Druga część rozprawy dotyczy zidentyfikowania głównych czynników zaburzeń wzrostu

gospodarczego wzbogaconą o studium przypadków dość subiektywnie dobranych (brak uzasadnienia, recenzent zwracał na problem doboru próby badawczej już wcześniej). Tytuł monografii sugeruje, że analizie powinny być poddane wszystkie kraje UE, a jeżeli zawęży, to powinien uzasadnić dobór próby, który pozwoliłby na wyciągnięcie generalnych wniosków. Ta część dała punkt wyjścia do przedstawienia roli instytucji międzynarodowych w efektywnym zarządzaniu długiem publicznym (brakuje uzasadnienia, dlaczego tylko te dwie instytucje wybrano, należy zwrócić też uwagę, że UE jest wspólnotą, w ramach której funkcjonują określone instytucje, których habilitant nie zidentyfikował). Trzecia część monografii ma charakter empiryczno-badawczy.

Układ pracy jest mało logiczny i luźno powiązany z problemem badawczym oraz tytułem monografii. W wielu miejscach Habilitant wręcz „ekspresowym tempie” przemyka po istotnych problemach lub ich nie definiuje (efektywność i metody pomiaru, skuteczność i metody pomiaru, metod pomiaru stabilności, czy też sprawności). Oceniając układ monografii należy wskazać, że rozdział 6. powinien kończyć się wskazaniem na modele, scenariusze, rozwiązania, jak również powinna być w nim zawarta dyskusja nad osiągniętymi wynikami badań, diagnoza zjawiska wynikająca z badań. Tego wyraźnie brak. Autor nie ujmuje i nie wskazuje znaczącego wkładu własnego w punkt, podpunkt, czy rozdział monografii.

Recenzent odchodzi od charakterystyki poszczególnych rozdziałów, ale wskaże na ich mocne i słabsze strony. W rozdziale **pierwszym** Habilitant odnosi się do różnic między ujęciami badanego zjawiska, co jest ważne i prawidłowe. Charakteryzując podejście do długu publicznego i procesu zarządzania nim, Habilitant nie odnosi się, które z prezentowanych podejść (definicji) będzie stosować. Jest to o tyle ważne, gdyż później prezentując dane liczbowe powinno się odnieść, jak ujmować te dane i jak je porównywać. Wybór podejścia (definicji) powinien być uzasadniony. Charakteryzując podejścia makro- i mikroekonomiczne do zarządzania długiem, Habilitant nie wskazuje na teorie naukowe, z których te podejścia się wywodzą. Ponadto powinien ustalić powiązania i zależności między podejściem mikro i makro do zarządzania długiem – tej dyskusji brakuje w monografii. Ważnym jest też pokazanie zależności między aspektami strategicznym, operacyjnym i organizacyjnym. Autor wymienia te aspekty, jednakże nie podejmuje dyskusji nad ich znaczeniem, zależnościami i dlatego formułuje postulat na temat konieczności ich rozpatrywania w procesie zarządzania długiem. Dyskusja na ten ważny temat – osadzenie problemu w teoriach i literaturze jest bardzo ograniczona i obejmuje nie więcej niż 2,5 strony maszynopisu. W punkcie 1.2. Habilitant dość dobrze porusza się w kwestii ustalenia celów zarządzania długiem publicznym. Tematyka opisująca cele zarządzania długiem została dość dobrze ustrukturyzowana. Habilitant nie odnosi się do pojęcia strategii zarządzania długiem, nie rozwija tego pojęcia i nie wskazuje, czym się ono różni od zarządzania długiem. Te kwestie dla lepszego zrozumienia problematyki powinny być omówione i wykazana powinna być różnica między nimi. Patrząc na strategię, to jest ona zaliczana w literaturze jako instrument zarządzania długiem. Powinna być również rozwinięta problematyka ryzyka na stronach 39, 41 i 42. Autorzy w literaturze wykształcili podejście do tej problematyki, jest ona również rozszerzona o czynniki niefinansowe ESG. W rozważaniach Habilitanta ta kwestia nie występuje. Jest to dość istotny brak. Należy również wskazać, że w rozważaniach teoretycznych podjętych na stronach 22-34 brakuje

uporządkowania. Jest odwołanie się do teorii, ale brakuje w nich jasnego pokazania celów, czy też stanowiska odnośnie celów zarządzania długiem. Jest natomiast podejście teoretyczne do długu w ujęciu historycznym. Co do istoty punkt 1.3. nie budzi większych uwag, ale jest nieuporządkowany, dość pobieżny i powinien być rozpatrywany wg kryteriów wskazanych przez Habilitanta na stronie 43 w przedostatnim akapicie. Reasumując, rozdział ma charakter teoretyczny, teoriopoznawczy, podejmuje ważną problematykę, jednakże wymaga szeregu modyfikacji i uporządkowania. Rozdział niewiele wnosi ponad to, co jest już dostępne w literaturze przedmiotu, a ponadto skupia się na jednym kraju – na Polsce (powinien odnieść się do całości Wspólnoty i praktyk obowiązujących lub też do literatury przedmiotu i obowiązujących teorii naukowych).

W rozdziale **drugim** podkreślono rangę efektywnego zarządzania długiem. W punkcie 2.1. Habilitant odnosi się w tytule do kwestii efektywności (pierwsze pytanie badawcze), stabilności oraz do skuteczności (pierwsze pytanie badawcze). Rozwiązania te są ważne dla weryfikacji hipotezy H 3 i H4. W podpunkcie 2.1. otrzymujemy odpowiedź odnośnie podejścia do efektywności i stabilności. Brakuje odniesienia do skuteczności i sprawności oraz metod pomiaru. Habilitant poszczególne podpunkty poświęcone wskazanym zagadnieniom zaprezentował jako jedno- lub dwu- stronicowe rozważania, a są to istotne rozważania w celu uzyskania odpowiedzi na pytania badawcze i weryfikacji hipotez, czy też doboru metod badawczych. Punkt 2.2. odnosi się wybiórczo do poszczególnych krajów UE, brakuje tu rzetelności naukowej rozważań i metodycznych rozważań na temat kwestii efektywności prawnej. Problem efektywności instytucjonalnej zarządzania długiem dotyczy struktur, jednakże te struktury nie zostały w wystarczający sposób omówione, nie okazano wzajemnych interakcji, trudno też doszukać się, czy efektywność instytucjonalna generuje ryzyko, a jeżeli tak, to jakie. Autor wskazuje na kluczowe elementy efektywności instytucjonalnej, wprowadzie je omawia, ale czyni to zbyt pobieżnie, co powoduje, że trudno odpowiedzieć na pytanie, jak elementy te wpływają (z jaką siłą i kierunkiem) na efektywność sensu stricto. Wprowadzie w punkcie 2.3. Habilitant odwołał się, że organy (?), raczej powinno być instytucje odpowiedzialne za emisję, monitorowanie długu i obsługę długu zostaną omówione w punkcie 1.3., to w punkcie tym brakuje właśnie odniesienia tego co zapowiadano w punkcie 2.3. W punkcie 2.4. Habilitant omawia problem efektywności instrumentalnej. Mimo, że powinien dyskutować problem wyboru odpowiednich instrumentów oraz strategii, to tego nie czyni. Omawiane są elementy efektywności, ale zbyt pobieżnie i nie wyczerpująco (brakuje dokładnego opisu kryteriów wyboru, czy też rodzajów strategii, nie jest też udzielona odpowiedź, jakie instrumenty powinny być stosowane dla danej strategii (jak prowadzić strategiczny montaż finansowy). Ta dyskusja pozwoliłaby na lepsze pokazanie modeli zarządzania długiem. W punkcie 2.5. trudno uzyskać odpowiedź, na czym polega dany model zarządzania długiem, z jakich interakcji się składa, jakie ryzyko niesie, jak wpływa na efektywność, jakie instrumenty dominują. Wcześniejsze rozważania dotyczące efektywności, nie są powiązane z punktem 2.5. Co stanowi istotny mankament prowadzonych rozważań, gdyż problematyka efektywności wiąże się z modelami. Opis jest niejednoznaczny, ale na pozytywną ocenę zasługuje ustalenie wad i zalet stosowania poszczególnych modeli. Brakuje również dyskusji na temat pomiaru efektywności w teorii i praktyce. Nie uzyskuje się odpowiedzi, jak Habilitant zamierza mierzyć efektywność, a jak skuteczność i jak do celów badawczych jest

ona rozumiana. Zdefiniowanie tego podejścia stanowiłoby cenny punkt widzenia do weryfikacji hipotez i uzyskania odpowiedzi na postawione pytania badawcze. Rozważania na temat doświadczeń wybranych krajów (dlaczego tylko wybranych a nie wszystkich) wzbogacają dyskusję, ale nie koniecznie naukową. Jednakże brakuje odniesienia do przyczyny dokonanego wyboru (dlaczego te kraje zostały wybrane), nie jest udzielona również informacja, czy to tylko przykłady, czy celowo i konsekwentnie będzie autor analizował problem kryzysów, stosowanych instrumentów, modeli zarządzania długiem we wskazanych krajach.

Rozdział **trzeci**, liczący tylko 16 stron został poświęcony identyfikacji głównych czynników zaburzeń wzrostu gospodarczego. Na wstępie brakuje informacji, jaką metodą (metodami) zamierza Habilitant dokonać identyfikacji czynników i jaką zastosuje procedurę do wyboru głównych czynników zaburzeń wzrostu gospodarczego. Brakuje również odpowiedzi na pytanie, jaki okres do tej identyfikacji przyjął i dlaczego? Z punktu 3.1. dowiadujemy się, jakie główne wydarzenia były związane z kryzysem finansowym 2008-2009. Czy wymienione na stronie 69-70 przyczyny kryzysu należy uznać za czynniki zaburzeń? Lektura tego punktu nie pozwala na jasną odpowiedź na pytanie wynikające z tytułu punktu 3.1. Ponadto brakuje w tym podpunkcie ustalenia związków między zadłużeniem a kryzysem finansowym i powiązanie ustaleń (wyników analizy) ze wzrostem gospodarczym. Punkt 3.2. omawia kryzys migracyjny. Habilitant przedstawia skutki kryzysu, pokazuje jakie koszty związane są z paktem migracyjnym i znów brakuje w prowadzonych rozważaniach powiązania z zadłużeniem i ze wzrostem gospodarczym. Punkt 3.3 pokazuje wielopłaszczyznowe podejście do skutków Brexit, gdzie Habilitant ujmuje skutki w pięć rozbudowanych punktów. Analiza zjawiska znów nie pozwala uzyskać odpowiedzi na powiązania tego zjawiska z zadłużeniem i ze wzrostem gospodarczym. Wprawdzie Habilitant wskazuje na skuteczność zarządzania procesem, dostosowanie polityki gospodarczej, czy globalne trendy gospodarcze, ale nie zostało to zweryfikowane w badaniach i nie wiadomo do jakiej (jakich gospodarek należy odnieść wskazane czynniki). Rozważania punktu 3.4. zostały poświęcone wpływowi pandemii Covid-19 na koniunkturę gospodarczą. Mimo istniejących danych, Habilitant nie podaje informacji, jaki realny, liczbowy wpływ pandemii był na zadłużenie, czy i jak wpłynął Covid-19 na wzrost gospodarczy. Pokazanie danych liczbowych pozwoliłoby zilustrować samą relację, jak i ustalić pewne zależności. Również warto było wskazać na implikacje zjawiska Covid-19 jako potencjalnego doświadczenia w przypadku występowania innych zagrożeń zdrowotnych. Punkt 3.5. został poświęcony ustaleniu wpływu wojny w Ukrainie na wzrost gospodarczy. Habilitant odnosi się do stabilności gospodarczej, ale nie pokazuje, z czego wniosek, który formułuje wynika. Kandydat rozważa koszty odbudowy Ukrainy, spowolnienie gospodarcze, ale nie wskazuje, czy chodzi o kraje UE, konkretny kraj, czy samą Ukrainę. Nie jest analizowany dokładny kontekst zależności między wskazanym czynnikiem, a zadłużeniem, czy też wzrostem (spowolnieniem) gospodarczym. W rozdziale tym przedstawiono pięć kwestii, ale czy można je nazwać czynnikami zaburzeń wzrostu gospodarczego? Jak te czynniki zostały wybrane i czy stanowią jedyne czynniki, które wpływają na zaburzenia wzrostu gospodarczego? Odpowiedzi na te pytania nie można uzyskać z lektury rozdziału.

Czwarty rozdział ma charakter poznawczy, oparty został na studiach przypadków. Tytuł rozdziału wskazuje, że będzie dawał podstawę do określenia skuteczności narzędzi

zarządzania. Pytanie, jakie się pojawia to, czy chodzi Habilitantowi o zarządzanie w ogóle, czy o zarządzanie publiczne, czy zarządzanie długiem. Tytuł powinien być doprecyzowany i powiązany z tytułem monografii, postawionymi hipotezami oraz celami pracy (a tych brak/nie zostały prawidłowo postawione). Język tej części monografii jest publicystyczny, a nie naukowy. Razi narracja, która skupia się na opisie zjawiska, a nie oddaje, jakimi narzędziami się posłużono, nie opisano konkretnych efektów i nie wskazano, czy i jak można dane narzędzie wykorzystać w praktyce zarządzania długiem publicznym. Brakuje też wyjaśnienia, dlaczego wskazane kraje są analizowane, a nie inne? Co jest u podstawy doboru/wyboru krajów, brakuje też konkluzji z przedstawionych studiów przypadków? Pytania te pozostają w monografii bez odpowiedzi, co powoduje brak spójności rozważań i dużą trudność, aby przypisać rozważania do postawionych pytań badawczych, czy hipotez. Rozważania powinny skupiać się na skuteczności (brak informacji o metodach pomiaru i jak rozumiemy skuteczność do celów badania), a ewidentnie w rozdziale 4. brakuje rozważań na temat skuteczności. Na stronach 121-126 Habilitant dyskutuje problem relacji stanu długu publicznego i zastosowanych strategii. Jak już wcześniej wskazywano, brak definicji rodzajów strategii (cech charakterystycznych ich elementów). Nie pozwala odnieść się do skuteczności (co osiągnięto tą strategią), czy wskazać na efektywność. Nawet omawiane strategie oznaczone jako rok (np. 2023), to tylko charakterystyka, a nie ustalenie relacji i skutków między zadłużeniem, zastosowaną strategią (narzędziowe podejście), a wpływem na wzrost gospodarczy. Brakuje również wskazania, czy dana strategia odnosiła się (zaburzała) wzrost gospodarczy. Jeżeli rozważa się strategię zarządzania długiem, to dlaczego nie czyni się tego w oparciu o określone kryteria i spójny okres czasowy, jednolity dla całego badania (badań) przedstawionego (przeprowadzonych) w monografii? Problem jednolitości szeregów czasowych jest widoczny w rozważaniach podjętych w monografii.

Rozdział **piąty** został poświęcony roli instytucji finansowych (a dlaczego nie międzynarodowych, jak wskazywano wcześniej) i regulacyjnych w efektywnym zarządzaniu długiem publicznym podczas kryzysów gospodarczych. Rozdział ten odnosi się do dwóch instytucji (MFW) i UE. Jak już wskazywano wcześniej, UE nie jest instytucją, a wspólnotą. Habilitant powinien wskazać, dlaczego traktuje UE jako instytucję finansową. Rozdział jest studium poznawczym zbierającym syntetycznie informacje na temat roli i działań MFW i UE w obszarze wpływu na zadłużenie krajów członkowskich. Nie wykazano w nim, jaki wpływ na efektywne zarządzanie długiem miały kolejne inicjatywy, nie pokazano podejścia metodycznego (jak mierzyć) w zakresie ustalenia wpływu instytucji na zarządzanie długiem podczas kryzysów, tym samym przedstawione skutki są bardziej opisowe (wnioskowanie logiczne), niż liczbowe. Biorąc pod uwagę zdefiniowane na potrzeby monografii stwierdzenie s. 50 „efektywność sprowadza się do osiągnięcia celów przy minimalnych kosztach i wykorzystaniu zasobów”, należałoby pokazać jak zdefiniowane cele osiągnięto, jakich zasobów użyto i jakie koszty temu towarzyszyły. W rozdziale brakuje części wnioskowej, podsumowującej i ukazującej, jaka jest realna rola instytucji finansowych i regulacyjnych w zarządzaniu długiem i jak mogą one wpłynąć na wzrost efektywności samego procesu zarządzania długiem. Biorąc pod uwagę postawioną hipotezę, że „Współpraca międzynarodowa oraz wsparcie instytucji międzynarodowych, takich jak MFW i UE, może mieć istotny wpływ na skuteczność działań zarządzania długiem publicznym w krajach UE

podczas kryzysów gospodarczych”, trudno jasno odpowiedzieć, czy hipoteza ta została zweryfikowana i jak zweryfikowana. Habilitant odnosi się do efektywności, a nie do skuteczności. Już bez dowodów wiadomo, że istnieje wpływ (zwłaszcza jeżeli chodzi o UE) na zadłużenie, a zwłaszcza jego granice. Ponadto sama UE analizuje poziom zadłużenia, zatem rozdział i jego rozważania, nie przyczyniły się do potwierdzenia hipotezy.

Ostatni (szósty) rozdział ma charakter metodyczno-badawczy. Problematyka została poświęcona badaniu dopuszczalnych granic zadłużenia. Recenzent uznaje tytuł za dość niefortunny, gdyż w sektorze publicznym prawnie granice dopuszczalnego zadłużenia są zdefiniowane, na co również zwracał Habilitant. Punkt 6.1. został poświęcony przeglądowi danych. Jednakże Kandydat nie zwraca uwagi, czemu służyć mają przeglądane dane. Nie ma w punkcie opisanego podejścia do gromadzenia danych i czemu one mają służyć (jaki cel badawczy będzie realizowanych za ich pomocą, do weryfikacji jakiej hipotezy posłużą?). Ponadto należy oczekiwać, że przegląd danych będzie służył wnioskowaniu lub reasumpcji. Takiej niestety nie ma. Punkt 6.2. odnosi się do opisu metody badawczej. Trudno pozytywnie ocenić rozważania tego podpunktu, gdyż ani podejścia nie opisano, ani zastosowanej metody. Nie zaprezentowano, czemu służy zawarty na stronie 221 aneks monografii. Nie wskazano, jak powiązań rozważania podpunktu 6.2. z prezentowaną metodą Harroda-Domara. Z przedstawionych wzorów i opisu, trudno zorientować się, w jakim zakresie będą wykorzystywane dane zawarte w punkcie 6.1., czy wszystkie one zostaną wykorzystane, czy tylko część. W opisie podejścia badawczego, nie podano jak będzie badana efektywność, stabilność i skuteczność, i czy zaprezentowane w punkcie 6.1. dane będą do tego służyły. Habilitant też nie uzasadnia, dlaczego wprowadza uściślenia (przypis 360 s. 174). Nie ma też uzasadnienia, dlaczego daną metodę zastosowano, jakie są jej ograniczenia. Podejście badawcze powinno zostać tak opisane, aby inni badacze mogli nie tylko zapoznać się z podejściem badawczym, ale mogli dokonać jego weryfikacji. Z przeprowadzonego badania nie wynika jak wpływa zadłużenie na wzrost gospodarczy. Habilitant wprowadził dodatkową kategorię popytu wewnętrznego. Nie wyjaśnia powiązania i relacji między popytem, ale wskazuje na stronie 182, że deficyt pierwotny wpływa na wzrost popytu. Czy tylko na podstawie tabeli 31 można stwierdzić, że problematyczna jest spłata długu. Monografia odnosi się do krajów UE, a przeprowadzone badania dotyczą tylko Polski. Zatem pozostaje pytanie, dlaczego i na jakiej podstawie metodycznej (badania empiryczne), Habilitant sformułował wnioski zawarte w ostatnim akapicie na stronie 192. Słusznie stwierdza, że wniosek dotyczy Polski, więc niezrozumiałym jest stwierdzenie zwłaszcza Polski. Generalny błąd rozważań, że zawężono je do Polski, co jest sprzeczne z tytułem monografii (osiągnięcia naukowego). Rozdział nie kończy się częścią wnioskową, nie wskazuje się na modyfikację teorii, jak również nie wskazuje się na koncepcję dotyczącą jak stosować (jak budować) bardziej efektywne strategie zarządzania długiem, nie wykorzystuje się również zaprezentowanych doświadczeń wybranych krajów UE. Trudno się w tym rozdziale dopatrzyć znacznego własnego wkładu do dziedziny nauk społecznych i dyscypliny ekonomia i finanse. Trudno doszukać się istotnego wkładu habilitanta do teorii długu i jego zarządzania ponad to, co już wiemy i inni naukowcy zaprezentowali.

Biorąc pod uwagę treść monografii (osiągnięcia naukowego) można zadać pytanie dlaczego pominięto problem rynków finansowych, kształtowania się stóp procentowych, dostępnych instrumentów finansowych, które w istotny sposób wpływają na decyzje w zakresie zaciągania długu publicznego.

Ostatnia część pracy to zakończenie, w której Habilitant odnosi się do problemu i do pytań badawczych. Niestety nie odnosi i nie opisuje swoich dokonań, omawia stopień zrealizowania pytań badawczych, a nie na przykład stopnia zweryfikowania hipotez badawczych. Niestety nie formułuje konkretnych dla nauki wniosków poznawczych. Zakończenie to ważne podsumowanie prowadzonych badań i dokonań, jak również istotną jego część stanowić powinno sformułowanie pożądanych działań umożliwiających bardziej kompleksowe badania efektywności wykorzystania analizowanych instrumentów zarządzania długiem (niestety tego elementu zabrakło). Ta część wykazuje istotne braki, gdyż Habilitant mógł wskazać na potencjalne scenariusze, rozwiązania, strategie, czy rekomendacje, które wzmocnione poprzez badania stanowiłyby istotny wkład do dziedziny nauk społecznych i dyscypliny ekonomia i finanse.

Ocena wkładu osiągnięcia naukowego w rozwój dyscypliny ekonomia i finanse:

Monografia dr. Grzegorza Górniewicza uzupełnia dotychczasowy jego dorobek w zakresie badania procesów zarządzania długiem publicznym wpisując się w główny nurt jego badań naukowych. Niestety monografia mimo, ciekawych fragmentów ma więcej usterek i braków niż zalet, a samo badanie empiryczne bez dobrze opisanego i uzasadnionego podejścia badawczego, nie daje podstaw do tego, aby uznać, że hipotezy zostały prawidłowo zweryfikowane (mimo wcześniejszych uwag co do ich sformułowania). W przedstawionej monografii trudno doszukać się wkładu własnego, stanowiącego **znaczący wkład w rozwój określonej dyscypliny naukowej**.

Konkluzja końcowa dotycząca osiągnięcia naukowego:

Monografia stanowi próbę systematyzacji i umiejscowienia w teorii finansów publicznych procesów zarządzania długiem, jest próbą dyskusji o wzmocnieniu efektywności i skuteczności tego procesu, ukazując rolę instytucji międzynarodowych rozszerza dyskusję na temat uczynienia tego procesu bardziej efektywnym. Monografia jest bardziej pracą popularno-naukową, wspartą na ograniczonych danych liczbowych i poznawczych (case studies), niż pracą na stopień naukowy. Praca posiada wątki interesujące, ale również dużo braków, które wskazują na dość słabe przygotowanie badawcze do pracy naukowej. Jednoznacznie należy stwierdzić i podsumowując, że przedstawione do recenzji osiągnięcie naukowe w postaci monografii trudno uznać jako dowód samodzielności naukowej, dobrego opanowania warsztatu naukowego oraz dobrej znajomości metod badawczych (metod statystycznych i ekonometrycznych). Trudno też dopatrzeć się umiejętności wnioskowania prowadzącej do sformułowania rozwiązań teoretycznych (np. nowe scenariusze rozwoju zjawiska, sformułowanie ścieżek poprawy efektywności, czy też działań na rzecz poprawy efektywności i wzmocnienia stabilności w okresach zaburzeń wzrostu gospodarczego). Tym samym

stwierdzam, że Habilitant nie uzupełnił istniejących teorii w dziedzinie nauk społecznych i dyscyplinie ekonomia i finanse, nie stworzył nowej teorii, nie dokonał znaczącej modyfikacji istniejących badań stanowiących podstawę wniosku, nie zbudował scenariusza, modelu, czy też rozwiązania problemu. Budzi również wątpliwość sama używana terminologia, na co recenzent wskazywał i prezentował oraz braki w podjętej dyskusji naukowej. Rozważania często są prowadzone w sposób nieuporządkowany, bez niezbędnej dyskusji terminologicznej ukazującej różnice, czy występujące w literaturze nurty badawcze. Tym samym wskazane przez dr. Grzegorza Górniewicza osiągnięcie naukowe w postaci monografii **nie stanowi znacznego wkładu w rozwój dyscypliny ekonomia i finanse.**

Uznaję jednoznacznie, że kryterium **nie zostało spełnione.**

4.6. Informacja o spełnieniu przez kandydata kryterium dotyczącego wykazania się istotną aktywnością naukową lub artystyczną

Habilitant nie dołączył do wniosku publikacji, które dałyby podstawę do oceny i wzmocnienia załączonej monografii stanowiącej osiągnięcie naukowe. Ponieważ w punkcie 4.2. Recenzent już scharakteryzował dorobek w ujęciu ilościowym, należy wskazać, że dorobek Kandydata charakteryzuje się przeciętną cytowalnością z uwagi na podejmowaną problematykę.

Oceniając jakościowo pozostały dorobek naukowy należy wskazać na aspekty pozytywne i negatywne, a raczej mniej satysfakcjonujące. Do pozytywnych możemy zaliczyć interdyscyplinarność podejmowanej problematyki, jak i niektórych ujęć sformułowanych problemów badawczych. Sam dorobek jest dość wąsko plasowany publikacyjnie. W publikacjach znajdują się części mające charakter opisowy, ale porządkujący, jak i te w których badania empiryczne są obecne.

Z uwagi na brak w dokumentacji publikacji dodatkowych, a nie wszystkie znajdują się w otwartych bazach, trudno dokonać kompleksowej oceny pod względem jakościowym. Ocena pozostałego dorobku jest następująca:

1. Dorobek Kandydata można zaliczyć do 3 nurtów badawczych:

- a. Krajowego długu publicznego. Postawiono w tym nurcie pięć hipotez, z których pierwsze trzy oraz ostania są oczywiste, a zależności były badane. Interesującą jest hipoteza czwarta (mimo oczywistych badań prowadzonych choćby przez prof. A. Alińską) ma charakter naukowy. Trudno się zgodzić, że podjęta problematyka jest w tym obszarze nowa, gdyż świadczą o tym prace zarówno profesorskie, habilitacyjne, jak i doktorskie: prof. M. Poniatowicz, prof. A. Alińskiej, prof. J. Kotlińskiej, prof. K. Sawickiej, prof. W. Misiąga, dr E. Malinowskiej-Misiąg, dr P. Piątkowskiego, prof. L. Patrzalka, prof. M. Dylewskiego, prof. M. Bitnera, prof. M. Jastrzębskiej, Damiana Walczaka, Michała Bernarda Pietrzaka, dr K. S. Cichockiego, czy prof. B. Z. Filipiak. Za wkład własny do dziedziny i dyscypliny można uznać: a). wprowadzenie

metodycznego podejścia do badania wpływu na wzrost gospodarczy aktywności pożyczkowej (modyfikacja do wersji dynamicznej modelu Evseya D.Domara; opracowanie i zweryfikowanie krańcowej skłonności do oszczędzania oraz współczynników proporcjonalności wzrostu gospodarczego, wprowadzenie funkcji czasu).

- b. Zadłużenia zagranicznego. Problematyka ta jest pokłosiem wcześniejszych zainteresowań, mających swoje źródło w opublikowanej rozprawie doktorskiej. W nurcie tym Habilitant stara się udowodnić tezę, że kredyty zagraniczne zamiast stać się stymulatorem wzrostu gospodarczego stają się jego hamulcem. Teza ta jest wielokrotnie powielana i również oczywista (na to istnieje wiele dowodów, chociażby wydarzenia w Polsce lat 70-tych, czy 80-tych). Jednakże recenzent nie kwestionuje dorobku opisowego i porównawczego tego nurtu, gdyż warto prezentować zjawisko, a zwłaszcza jego skutki. Należy podkreślić brak spójności terminologii. Autor raz odnosi się do pojęcia kredytów, innym razem pożyczek. Zjawiska te z punktu widzenia prawa, nie są tożsame. Mimo wielu spójnych i ciekawych wątków rozważań, trudno się tutaj dopatrzeć istotnego, znacznego wkładu własnego wynikającego z badań empirycznych w dziedzinę i dyscyplinę.
 - c. Międzynarodowych przepływów czynników produkcji. W trzecim nurcie Habilitant zajmował się ustaleniem konsekwencji przepływu BIZ, badał związek wycofania zagranicznych inwestycji portfelowych z powstaniem kryzysu finansowego. Habilitant analizował również międzynarodową pozycję inwestycyjną (MPI) państw, ustalając pozycję Polski. Prace mają charakter literaturo poznawczy, opisowy. Mimo wielu spójnych i ciekawych wątków rozważań, zwłaszcza przy dość rzadkim występowaniu problematyki, trudno się tutaj dopatrzeć istotnego, znacznego wkładu własnego wynikającego z badań empirycznych w dziedzinę i dyscyplinę. Pozytywnym elementem jest tu samo podjęcie problemu i jego analiza. Dla tego nurtu w autoreferacie habilitant nie postawił jasnej hipotezy.
2. Na stronie 28 dokumentu (Autoreferatu), charakteryzującego sylwetkę i dorobek Habilitanta, wskazano na informację o wykazywaniu się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej. Kandydat wskazał, że był członkiem kolegium wydawniczego czasopisma „Torun International Studies”. Zdefiniował swoją rolę jako recenzent, jako osoba promująca periodyk. Nie wykazano w Autoreferacie innych ról, funkcji, nie opisano również aktywności naukowej związanej z tym czasopiśmem. Brakuje okresu w którym współpraca miała miejsce, czy choćby udokumentowania tego faktu. Biorąc pod uwagę definicję MNiSW pojęcia „aktywności naukowej”, to wg tej definicji należy wziąć pod uwagę:
- a. informację o członkostwie w redakcjach naukowych monografii - brak;
 - b. informację o wystąpieniach na krajowych lub międzynarodowych konferencjach naukowych lub artystycznych, z wyszczególnieniem przedstawionych wykładów na zaproszenie i wykładów plenarnych – ocena pozytywna;

- c. informację o udziale w komitetach organizacyjnych i naukowych konferencji krajowych lub międzynarodowych, z podaniem pełnionej funkcji - brak;
 - d. informację o uczestnictwie w pracach zespołów badawczych realizujących projekty finansowane w drodze konkursów krajowych lub zagranicznych, z podziałem na projekty zrealizowane i będące w toku realizacji, oraz z uwzględnieniem informacji o pełnionej funkcji w ramach prac zespołów - brak;
 - e. członkostwo w międzynarodowych lub krajowych organizacjach i towarzystwach naukowych wraz z informacją o pełnionych funkcjach - 1;
 - f. informację o odbytych stażach w instytucjach naukowych lub artystycznych, w tym zagranicznych, z podaniem miejsca, terminu, czasu trwania stażu i jego charakteru - brak;
 - g. członkostwo w komitetach redakcyjnych i radach naukowych czasopism wraz z informacją o pełnionych funkcjach (np. redaktora naczelnego, przewodniczącego rady naukowej, itp.) – pozytywna;
 - h. informację o recenzowanych pracach naukowych lub artystycznych, w szczególności publikowanych w czasopiśmie międzynarodowych – wykazano 70 pozycji stanowiących dorobek naukowy;
 - i. informację o uczestnictwie w programach europejskich lub innych programach międzynarodowych – kilkanaście (brak podania dokładnej liczby) – brak ;
 - j. informację o udziale w zespołach badawczych – jeżeli weźmiemy pod uwagę współtworzenie artykułów to kryterium jest spełnione, jeżeli weźmiemy pod uwagę badania statutowe – to zrealizowano jeden projekt (nie udokumentowano tematyki i zakresu tych badań – tym samym recenzent nie bierze pod uwagę), jeżeli weźmiemy pod uwagę projekty instytucjonalne – kryterium nie zostało spełnione;
 - k. informację o uczestnictwie w zespołach oceniających wnioski o finansowanie badań, wnioski o przyznanie nagród naukowych, wnioski w innych konkursach mających charakter naukowy lub dydaktyczny – ocena w konkursie NBP, Business Center Club.
3. Ocena pozostałego dorobku jest również dokonywana z punktu widzenia realizacji aktywności naukowej w więcej niż jednej uczelni. Kandydat realizował tę aktywność poprzez udział w konferencjach naukowych w jednostkach krajowych i zagranicznych. Na konferencjach wygłaszał zarówno referaty, jak i brał udział w sesjach posterowych. Te doświadczenia niewątpliwie dużo wnoszą zarówno w zakresie współpracy badawczo-naukowej i pozwala na wymianę doświadczeń oraz stoją u podstawy dalszego rozwijania współpracy międzynarodowej Kandydata. Ponadto należy wskazać na doświadczenie wynikające z pracy i współpracy z uczelniami prywatnymi i publicznymi, w których pracował Kandydat. To doświadczenie przyczyniło się do współpracy w kolegium wydawniczego czasopisma „Torun International Studies” jako członek kolegium.
4. Habilitant nie posiada doświadczenia w budowaniu międzyuczelnianych zespołów projektowych. W dokumentacji nie została podana informacja na ten temat.
5. Wykazując w dokumencie (Autoreferat) hipotezy, Kandydat nie wskazał we wskazanych obszarach badawczych, które hipotezy z podanych w Autoreferacie

weryfikował i czy zweryfikował. Zostały one pozostawione bez odpowiedzi, bez weryfikacji. Aby stwierdzić, czy Kandydat wniósł istotny wkład do dziedziny nauk społecznych i dyscypliny ekonomia i finanse, należałoby odpowiedzieć na postawione pytania w powiązaniu ze sformułowanymi hipotezami. Brakuje również odpowiedzi w dokumencie (Autoreferacie), jakimi metodami posługiwał się we wskazanych nurtach badawczych Kandydat. Taką odpowiedź uzyskuje się jedynie w pierwszym wskazanym nurcie. Brak dostarczenia publikacji wskazanych w dokumentacji (Autoreferacie) powoduje, że recenzent ograniczył się do analizy dostępnych publikacji autorstwa Habilitanta w internecie. Lektura wskazanych na stronie 21 i dostępnych publikacji wskazuje na spójną koncepcję analityczną, choć metody są bardzo ubogie. Autor stawia w nich oczywiste hipotezy, nie bada zależności. Zastosowane metody to metoda opisowa, proste metody statystyczne (głównie analiza szeregów czasowych). Samo wnioskowanie poprawne, często bardzo ogólnikowe. Zastosowana literatura, to większość publikacji krajowych autorów.

6. Sama dokumentacja jest przygotowana dość niedbale. Jak wskazywano wcześniej terminologia w dokumentacji, jak również w wielu publikacjach nie jest precyzyjna i konsekwentna.

Konkluzja:

Jednoznacznie pozytywnie nie mogę ocenić spełnienia przez Kandydata kryterium dotyczącego wykazania się istotną aktywnością naukową lub artystyczną. Kryterium istotnej aktywności naukowej realizowanej w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznych jest częściowo spełnione. Biorąc pod uwagę staże naukowe (których brak), publikacje naukowe, konferencje (pozytywna ocena), wymianę naukowo-badawczą (brak informacji), jak również kwestie współpracy między uczelnianą (ocena pozytywna) oraz ocenę pozostałej aktywności naukowej, trudno dopatrzeć się istotnej aktywności. Aktywność występuje, ale zdaniem recenzenta trudno wskazać, że jest ona istotna, a zwłaszcza wskazane nurty naukowe nie wnoszą istotnych elementów do nauki, nie modyfikują istniejących teorii, nie tworzą nowych, nie weryfikują znacząco istniejących badań.

4.7. Informacja o osiągnięciach dydaktycznych, organizacyjnych i popularyzujących naukę kandydata do stopnia doktora habilitowanego

Dorobek dydaktyczny i organizacyjny oceniam pozytywnie. Za najważniejsze uznaję, z punktu widzenia uzyskania stopnia dr hab., kształcenie kadr. To kryterium jest spełnione, gdyż Habilitant wykształcił licencjatów, magistrów, jak również wykonywał recenzje w procesie dyplomowania. Jest współautorem dwóch wydań podręcznika dydaktycznego z Makroekonomii. Brał czynny udział w tworzeniu kierunku studiów ekonomia na UKW w Bydgoszczy. Kandydat podjął się trudu doskonalenia zawodowego uzyskując certyfikaty podwyższające jego kwalifikacje i kompetencje zawodowe.

W zakresie działalności organizacyjnej ważnym elementem jest uczestnictwo w życiu akademickim i organizacyjnym uczelni. Brał czynny udział w pracach:

- Komisji finansowo-budżetowej UKW,
- Od 2020 jest opiekunem praktyk zawodowych na kierunku FiR,
- Był członkiem jury w konkursach studenckich,
- Reprezentował uczelnię jako ekspert w lokalnym radio i TV,
- Jest członkiem Kierunkowego Zespołu Programowego i Kierunkowej Rady Przedsiębiorczości na Wydziale Biznesu Uniwersytetu WSB Merito w Gdańsku.

Kandydat otrzymywał nagrody w zakresie nauki oraz nagrody dydaktyczne i organizacyjne z rąk władz uczelni w których pracował.

Kandydat również prowadził działalność popularyzującą naukę, współpracując jako dziennikarz z „Gazetą Pomorską”, „Nowościami”, Polską Agencją Prasową, „Parkietem”, „Gazetą Wyborczą”, czy też „Rzeczpospolitą”.

Konkluzja:

Jednoznacznie pozytywnie oceniam spełnienie przez Kandydata posiadania osiągnięć dydaktycznych, organizacyjnych i popularyzujących naukę. Osiągnięcia pozytywnie wzbogacają i uzupełniają ścieżkę rozwoju Kandydata dając kompetencje do budowania relacji z otoczeniem oraz doskonalenia dydaktyczno-organizacyjnego. Widoczna jest współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym, jak również naukowym (poprzez współorganizację badań i konferencji), a kryterium to dodatkowo wysoce pozytywnie weryfikuje stosowny wykaz nagród i odznaczeń.

4.8. Inne informacje lub uwagi istotne dla wyrażonego stanowiska zawartego w recenzji

Na podkreślenie zasługuje również popularyzacja wyników badań przejawiająca się we współpracy z mediami, na konferencjach i seminariach naukowych o zasięgu krajowym i zagranicznym.

V. Konkluzja końcowa

Po zapoznaniu z dokumentacją, uwzględniając wszystkie kryteria opisane ustawą oraz biorąc pod uwagę ocenę przedstawionej, jako osiągnięcie naukowe monografii *pn. „Zarządzanie długiem publicznym w krajach Unii Europejskiej w okresach zaburzeń wzrostu gospodarczego w XXI wieku”*, Wydawnictwo CeDeWu, Warszawa 2025, ISBN 978-83-8102-903-2, liczb stron 230, (recenzent: prof. dr hab. Agnieszka Alińska), biorąc pod uwagę aktywność naukową, stwierdzam, że dr Grzegorz Górniewicz **nie spełnia** wymagań określonych w art. 219 ust. 1

pkt 2 i 3 ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce związane z ubieganiem się o stopień naukowy doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych, w dyscyplinie ekonomia i finanse.

Podpisano przez/ Signed by:
Beata Zofia
Filipiak
Data/ Date: 11.09.2025 19:52
mSzafir

.....
/ prof. dr hab. Beata Zofia Filipiak/

Beata Zofia Filipiak